Per Stig Møllers tale ved fyraftensmøde i Foreningen Norden

Taler
Per Stig Møller
Politiker

Dato
13. september 2005

Sted
København

Mange tak til Foreningen Norden for invitationen til at holde et oplæg om Danmarks og Nordens rolle i den globale udvikling. Temaet falder i naturlig forlængelse af prioriteterne for det danske formandskab for Nordisk Ministerråd i år. Et formandskab, hvor vi fokuserer på nødvendigheden af et dynamisk nordisk samarbejde, der kan tage de udfordringer op, globaliseringen medfører.

”Vi frie folk fra Norden/træder hjemligt over jorden.” Sådan indleder Karen Blixen et foredrag i Stockholm i 1938 om Afrika. Det er også en god indledning, hvis man i få ord skal beskrive, hvordan de nordiske lande gebærder sig i en stadig mere globaliseret verden. Og det gælder endnu mere i dag end dengang.

På en konference om outsourcing arrangeret af Nordisk Innovationscenter tidligere i år konkluderede man simpelthen, at ”The Vikings are coming!” I gamle dage indgød det skræk og rædsel rundt omkring i Europa, når nogen sagde, at vikingerne kom.

I dag modtages vi med åbne arme, når bistanden kommer, og i havnene ser man overalt Mærsk-containere, mens unge i alverdens lande går i gaderne med en

Nokia for øret. Samtidig kommer de andre – i modsætning til dengang – også til os. Vi har udviklet evnen til at kunne omstille os til nye krav og vende udfordringer udefra til vores egen fordel.

Denne evne har medierne ofte haft en tendens til at overse i deres fokusering på globaliseringens negative konsekvenser. Men faktisk er der mange gode historier om globaliseringen.

Den seneste rapport fra World Economic Forum, der måler konkurrenceevnen i 104 lande, placerer Finland, Sverige, Danmark og Norge som henholdsvis nr. 1, 3, 5 og 6 på verdensplan. Målingen bygger på tre elementer: den økonomiske situation i landet, kvaliteten af de offentlige institutioner og evnen til at anvende ny teknologi.

Samtidig er Danmark, Sverige og Finland de tre EU-lande, hvor befolkningerne ifølge en ny meningsmåling foretaget af Kommissionen er mest tilfredse med deres liv. Det tyder på, at vi gør et eller andet rigtigt i Norden. Men hvad? Hvorfor klarer de nordiske samfund sig så relativt godt i den globale udvikling? Og kan det blive ved?

For Danmarks vedkommende er der især to historier, som viser, hvordan det er lykkedes at vende globaliseringens logik til vores egen fordel. Den ene handler om rettidig omhu. Allerede i '80erne udflyttede den danske tekstilsektor meget af sin produktion til billigere lande i Østeuropa og Asien og fik derved en række "first mover"-fordele. I Danmark fokuserede man derefter på udvikling af design og markedsføring. I dag er der samlet set flere ansatte i branchen, end da

man stadig havde al produktion placeret inden for landets grænser.

Ecco Sko er et andet godt eksempel. I 1984 etablerer firmaet fra Bredebro i Sønderjylland en skofabrik i Portugal med 1200 ansatte, i '88 startes licensproduktion i det daværende Tjekkoslovakiet, i '91 kommer turen til Indonesien og i '93 til Thailand. I dag har Ecco 9000 ansatte og flere ansatte i Danmark end dengang, da firmaet udelukkende havde adresse i Sønderjylland. Med hensyn til at udnytte globaliseringens muligheder kan man derfor godt sige, at Ecco har været "fremme i skoene".

Den nylige sag om EU's importkvoter på tekstiler fra Kina viste faktisk også, at globaliseringen er en fordel for Danmark. Det var en kedelig sag for EU og et stort problem for mange danske importører. Men det var faktisk en god historie om globaliseringen. Den viste, at vi som forbrugere har stor gavn af den internationale arbejdsdeling.

Den næste historie handler om det danske arbejdsmarked og den såkaldte "flexicurity"-model. Det vil sige en kombination af stor fleksibilitet, hvor det er nemt at ansætte og afskedige medarbejdere, og en høj grad af social sikkerhed, hvor det at blive arbejdsløs ikke er nogen økonomisk katastrofe. Dertil kommer en aktiv beskæftigelsespolitik med fokus på efteruddannelse, aktivering og klare incitamenter for den ledige til at søge et job.

De danske resultater med flexicurity har fået resten af Europa og ikke mindst Frankrig til at spærre øjnene op. 800.000 gange om året skifter danskerne job, hvilket svarer til 1/3 af arbejdsstyrken. Det er helt unikt og en fordel for

virksomhederne, for hvem vidensdeling og omstillingsparathed er nøglebegreber i personalepolitikken. Samtidig har Danmark den tredje laveste arbejdsløshed i EU med 4,8% i forhold til et EU-gennemsnit på 8,6%.

Globaliseringen har naturligvis mange ansigter, og begejstringen må ikke stige os til hovedet. Regeringen ser en stor opgave i at hjælpe særlige grupper på arbejdsmarkedet såsom indvandrere og ufaglærte industriarbejdere til at finde gode jobs i fremtiden. En opgave, som bliver stadig vigtigere i takt med, at der også fremover vil foregå en udflytning af danske arbejdspladser som følge af en stadig mere specialiseret international arbejdsdeling.

Den hidtidige nordiske globaliseringssucces handler også om at identificere de nicheområder for erhvervslivet, der vil kunne fungere som vækstlokomotiver for vore velfærdssamfund i det 21. århundrede. Regeringerne i Sverige, Finland og Norge har fremlagt nationale innovationsstrategier med fokus på uddannelse, forskning og højteknologi. De arbejder ligesom Danmark på at opfylde målsætningen i EU's Lissabon-strategi om at anvende 3% af bruttonationalproduktet på forskning og udvikling inden 2010.

Herhjemme nedsatte regeringen et Globaliseringsråd i april i år. Ambitionen er at ruste Danmark til at blive verdens mest konkurrencedygtige samfund i 2015, og arbejdet har høj politisk prioritet.

I løbet af foråret 2006 ventes rådet at sætte nye mål for det danske samfund, der er konkrete, realistiske og fokuserede. Regeringen har i sit forslag til næste års finanslov skabt et samlet råderum på 10 milliarder kr. med henblik på, at der i

perioden frem mod 2010 kan blive fulgt økonomisk op på Globaliseringsrådets anbefalinger. Oppositionen overså vist dette råderum til forskning og udvikling i sin iver efter at kritisere regeringens finanslovsforslag. Dertil kommer Højteknologifonden, som skal nå op på 16 mia. kr.

Men de nordiske bestræbelser på at omstille sig i den globale tidsalder foregår naturligvis ikke i et vakuum. De foregår i en sammenhæng og frem for i alt i en europæisk sammenhæng. Norden og Europa har brug for hinanden til at finde de rigtige løsninger på de udfordringer, som vi kun kan håndtere i et tæt samarbejde. I Norden har vi den 1. januar i år etableret NordForsk for at fremme udvikling og forskning. I EU har vi Lissabon-strategien og Barcelona-processen.

På den baggrund er Café Norden et velvalgt sted for fyraftensmødet i dag. For Café Europa ligger lige over for.

Et stærkt og handlekraftigt Europa er vigtigt for os i Norden. Forfatningstraktaten var et forsøg på at fremtidssikre det europæiske samarbejde og sætte det udvidede EU i stand til at klare udfordringerne fra globaliseringen. Samtidig har EU's udvidelse sidste år med 10 nye lande skabt behov for en strømlining af samarbejdet, hvis EU skal leve op til borgernes forventninger. Med flere medlemslande om forhandlingsbordet, er der brug for nye regler til at bevare EU's handlekraft fremover. For os i Norden var udvidelsen ikke mindst vigtig, fordi vi med de baltiske lande og Polen nu kan skabe en Østersøregion.

Men det europæiske samarbejde befinder sig i dag i et vadested. 13 lande har sagt

ja til den foreslåede forfatningstraktat. Men 2 lande – Frankrig og Holland - har sagt nej. De ville ikke have det nye skitserede EU. De symboliserede den stigende folkelige uro omkring EU og globaliseringen.

Efter den franske og hollandske folkeafstemning står det klart, at vi har brug for en periode, hvor befolkningerne kommer til orde, og hvor vi politikere træder lidt i baggrunden. Derfor besluttede EU's stats- og regeringschefer på topmødet i juni at iværksætte en tænkepause, hvor medlemslandene får mulighed for at gennemføre en national debat om, hvordan fremtidens EU bør se ud. Hensigten er, at EU-landenes stats- og regeringschefer i juni 2006 skal gøre status og tage stilling til den videre proces.

Mange taler om, at EU befinder sig i en krise. Men en krise kan betyde mange ting. Ordet "krise" stammer oprindeligt fra græsk, hvor det fortrinsvis blev brugt inden for den antikke lægekunst. Ifølge Den Store Danske Encyklopædi blev begrebet krise typisk anvendt ved en bestemt type lungebetændelse. Ved denne sygdom stiger temperaturen hurtigt til ca. 40 grader og holder sig der i de følgende dage, samtidig med at patientens tilstand forværres med åndenød samt psykisk uro og uklarhed. Ved en ubehandlet sygdom indtræder sædvanligvis den syvende dag krisen, som fører til helbredelse med et såkaldt kritisk temperaturfald til ca. 36 grader, normalt åndedræt og rolig søvn.

Med andre ord indvarsler en krise, at patienten er ved at blive rask igen. Den definition håber jeg passer på EU i dag. En krise kan føre meget godt med sig. Jeg er overbevist om, at den tænkepause, som vi nu har indledt i medlemslandene - hvis vi vel at mærke anvender den fornuftigt - kan bane vej for et stærkere EU, som har en større folkelig opbakning og et normalt åndedræt.

De tre nordiske EU-lande kan og bør spille en særlig rolle i den proces, som EU nu skal igennem.

EU's krise i dag handler i høj grad om manglende folkelig forankring af det europæiske projekt. Vi må erkende, at der er en forståelseskløft mellem borgere og politikere i flere medlemslande, når det handler om EU's udvikling. Mange europæiske borgere føler, at udviklingen måske er gået for stærkt, at det udvidede EU er blevet for fjernt og uoverskueligt, og at EU ikke længere har betydning for deres dagligdag.

Den forståelseskløft skal vi i Norden bidrage til at mindske. Det er en opgave, som ligger godt for os af flere grunde. Danmark, Sverige, Finland og Norge har til sammen afholdt 11 folkeafstemninger om EU. Heraf 5 med negativt resultat.

I Norden er borgerne derfor vant til at blive spurgt om EU-spørgsmål. Og de nordiske politikere har så at sige mærket på deres egen krop, hvad der kan ske, hvis befolkningens synspunkter om udviklingen i EU ikke bliver taget alvorligt nok.

I Danmark var det især folkeafstemningen om Maastricht-traktaten i 1992, som for alvor satte fokus på vigtigheden af en folkelig forankring af EU-projektet. Lektien for den danske regering fra den gang bestod dels i at sikre en tæt inddragelse af Folketinget i det daglige arbejde med EU-sager og dels i at styrke

oplysningsindsatsen om EU over for borgerne. Det første finder hovedsageligt sted i Folketingets Europaudvalg, der udøver en grad af kontrol med regeringens deltagelse i EU-samarbejdet, som kun genfindes i få andre medlemslande.

Det andet har vi søgt at opnå bl.a. gennem oprettelsen af Folketingets EU-Oplysning i 1994. EU-Oplysningen besvarer alle mulige spørgsmål fra borgerne om EU i hverdagene fra klokken 10 til klokken 16. Jeg tror, at denne indsats har medvirket til, at danskerne ifølge europæiske meningsmålinger er blandt de mest vidende om EU-forhold.

Ligesom med forfatningstraktaten skulle Maastricht-traktaten i sin tid også ratificeres i alle medlemslande, før den kunne træde i kraft. Det danske Nej skabte for en kort stund usikkerhed omkring traktatens skæbne og førte til de fire danske forbehold.

Men af mere vidtrækkende betydning er det, at det danske Nej fik sat en tyk streg under behovet for mere åbenhed og demokrati i EU. Og det i en grad, så budskabet ikke bare nåede ind på Christiansborg, men også ned til Bruxelles. Danske eller for den sags skyld nordiske mærkesager som offentlighed i forvaltningen, bedre miljøbeskyttelse og nærhedsprincippet rykkede pludselig højt op på EU's dagsorden.

Det er klart, at situationen i dag for Frankrig og Holland på flere måder adskiller sig fra 1992. Sammenligningen skal ikke drives for langt. Men der er stadig behov for mere åbenhed, mere demokrati og mere fokus på den direkte interaktion mellem de europæiske borgere og EU-institutionerne.

Fra dansk side vil vi fortsætte vores arbejde med at fremme disse mærkesager inden for EU. Og gerne i samarbejde med vore nordiske venner, som vi har et godt samarbejde med. For eksempel samles de nordiske statsministre før hvert topmøde, og de nordiske og baltiske EU-udenrigsministre mødes en gang om måneden. Her gennemgår vi emnerne på EU's dagsorden og opnår som oftest en fælles holdning til dem.

For eksempel har EU en vigtig rolle at spille i forhold til globaliseringen. På forårstopmødet i år blev vækst og beskæftigelse sat øverst på dagsordenen. Det er også hovedprioriteterne for det nordiske samarbejde. På nogle felter går de nordiske lande måske længere end EU og viser dermed vej. På andre områder kan EU gives os et skub til at nå egne mål.

Steen Steensen Blicher skrev en gang: "Timen har slaget: ved Kæmper fra Norden/Skal Hellas gjenfødes i Lynild og Torden!" Helt så voldsomme virkemidler behøver vi ikke bruge, men der er brug for lidt mere af Norden i Europa i dag. Der er brug for at fremme vore nordiske værdier på kontinentet. Derfor skal vi også anvende tænkepausen aktivt, så vi kan sætte et solidt fingeraftryk på den drøftelse om fremtidens EU, som skal finde sted på topmødet næste år.

Lad mig til slut vende tilbage til Danmarks formandskab for Nordisk Ministerråd og gentage det, som vi sagde om Norden i den globale udvikling under præsentationen af vort formandskab sidste år. Vores budskab var dette:

Globaliseringen kan betragtes som en trussel eller en mulighed. Når det blæser op til storm, kan man enten opstille læhegn eller bygge vindmøller. I Norden har vi traditionelt været gode til at bygge vindmøller. Det er i denne ånd, de nordiske lande sammen må tackle globaliseringen, hvor vindmøller for resten er blevet en stor eksportsucces.

Tak for jeres opmærksomhed.

Tags
Det Konservative Folkeparti

URI
https://www.dansketaler.dk/tale/danmarks-og-nordens-rolle-i-den-globale-udvikling